

FINANSINSPEKTIONEN

Miljö- och hållbarhetsperspektiv i kreditgivning till företag

27 NOVEMBER 2015

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
BAKGRUND	4
Regeringens uppdrag till FI	4
Finansiella sektorn och kreditgivningens roll inom miljö och hållbarhet	4
GENOMFÖRANDE AV UNDERSÖKNINGEN	6
Inledning	6
Syfte	6
Urval	6
Metod	6
ansats	6
RÄTTSLIGA FÖRUTSÄTTNINGAR	8
Inledning	8
Övergripande krav på riskhantering	8
Ryktesrisk i kreditgivningen	8
Krav på etiskt agerande	9
Sammanfattning	10
BANKERNAS INTERNA REGLER FÖR KREDITGIVNING TILL FÖRETAG	11
Inledning	11
Miljörisk som en del av kreditrisken	11
Miljörisk – Ryktesrisk och etiskt förhållningssätt	12
Miljö- och hållbarhetsperspektiv i kreditgivningen	12
Miljö- och hållbarhetsperspektiv i utformningen av låneprodukter	13
VÄGEN FRAMÅT	16
Utgångspunkt för framtida arbete	16
Framtida arbete	17
REFERENSER	19

Sammanfattning

Finansinspektionen (FI) har fått i uppgift av regeringen att redovisa bankernas interna regler om kreditgivning till företag utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. Vid behov ska FI lämna förslag till åtgärder som kan inkluderas i bankernas styrning av kreditgivningsprocessen i syfte att främja ett sådant perspektiv.

FI har därför kartlagt bankernas interna regler om kreditgivning till företag utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. Undersökningen omfattar nio banker som tillsammans står för majoriteten av den totala företagsutlåningen i Sverige. FI har också gjort en genomgång av de rättsliga förutsättningar som är relevanta i sammanhanget.

FI:s kartläggning visar att bankernas interna regler beaktar att miljörisken ska bedömas vid kreditgivning till företag som en del av kreditrisken. Det är alltså fråga om en bedömning utifrån den ekonomiska aspekten, där en förhöjd miljörisk kan leda till en dålig affär för banken.

Av bankernas interna regler framgår också att miljörisken i förhållande till bankernas egna etiska förhållningssätt, anseende och ryktesrisk ska beaktas.

De rättsliga förutsättningarna för bankernas agerande på det här området innebär, enligt den genomgång som FI gjort, att de ska väga in de affärs- och ekonomiska aspekterna av miljörisken i kreditbedömningen, samt hantera den ryktesrisk som miljörisken kan medföra. Utifrån det som FI sett i bankernas interna regler beaktar bankerna alltså dessa lagkrav.

Det finns inga lag- eller regelkrav på att bankerna ska vidta ytterligare åtgärder för att främja ett miljö- och hållbarhetsperspektiv i sin kreditgivning. Däremot framstår det, enligt vad FI kan utläsa av bankernas interna regler, som att många av dem på frivillig väg vidtagit kompletterande åtgärder. Genom olika självpåtagna initiativ, till exempel genom att följa olika internationella principer eller ansluta sig till internationella initiativ och standarder, gör flera banker ansträngningar för att anpassa kreditgivningen så att den i större utsträckning tar hänsyn till ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. I synnerhet gäller detta de större bankerna samt banker med internationell verksamhet.

Det material som FI tagit del av pekar också på att bankernas arbete utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv inom kreditgivning sannolikt kommer öka i omfattning. För att påskynda utvecklingen behövs emellertid ytterligare åtgärder övervägas.

FI anser att det är mycket viktigt att bankerna blir mer öppna så att deras kunder, investerare, motparter och andra intressenter kan bilda sig en uppfattning om hur bankerna beaktar miljö- och hållbarhetsperspektivet i sin kreditgivning. Transparens är en betydelsefull drivkraft för förändring och kan i detta sammanhang skapa ytterligare incitament för bankerna att fortsätta öka omfattningen och ambitionen i sitt arbete inom miljö och hållbarhet. Ökad transparens skulle därför kunna tjäna ett syfte i att främja ett hållbarhetsperspektiv även inom kreditgivning.

Bankerna bör sträva efter att informationen är enkel, tydlig och lättillgänglig samt möjliggör jämförbarhet mellan bankerna. FI anser inte att detta ska uppnås genom reglering. I stället menar FI att detta kan uppnås genom branschinitiativ. Branschinitiativ för ökad transparens har fungerat bra i andra sammanhang och kan enligt FI fungera bra även i detta.

Bakgrund

REGERINGENS UPPDRAG TILL FI

Finansinspektionen (FI) fick genom en ändring av regleringsbrevet för budgetåret 2015, daterat den 4 juni 2015, uppdraget att i en särskild rapport redovisa bankernas riktlinjer för kreditgivning till företag utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. Vid behov ska förslag lämnas till åtgärder som kan inkluderas i bankernas styrning av kreditgivningsprocessen i syfte att främja ett hållbarhetsperspektiv inom företag som i dagsläget varken har eller uppnår exempelvis sitt koldioxidreduceringsmål eller energieffektiviseringsmål.

Uppdraget ska redovisas senast den 27 november 2015.

FINANSIELLA SEKTORN OCH KREDITGIVNINGENS ROLL INOM MILJÖ OCH HÅLLBARHET

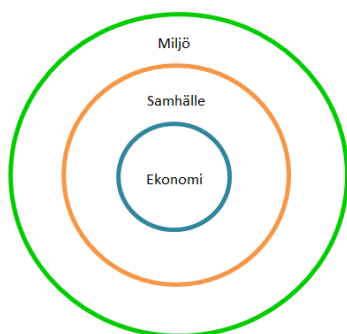
Miljö och hållbarhet är mycket angelägna frågor, också för den finansiella sektorn. I ett tal i september konstaterade Mark Carney, som är chef för Bank of England och ordförande i Financial Stability Board (FSB) att klimatförändringen till och med är ett hot mot den finansiella stabiliteten och det långsiktiga välbefindandet¹.

En huvudfunktion för den finansiella sektorn är att tillföra och omfördela kapital. Omfördelning kan ske bland annat genom sparande i till exempel fonder, samt genom att bankerna ger krediter.

Utifrån det som är i fokus för denna rapport, ett miljö- och hållbarhetsperspektiv i bankernas kreditgivning, så är fondmarknaden en intressant jämförelse. Fondmarknaden har över tiden utvecklats när det gäller miljö och hållbarhet. Fonderna är i dag öppna med både vilken inriktning de har för sin förvaltning och i vilken typ av verksamheter kundernas sparmedel placeras. Kunderna och andra intressenter har tillgång till information om hur fondens medel ska placeras, såväl som information löpande om hur fondens medel faktiskt placeras. Kunderna har därför stora möjligheter att välja vad för typ av verksamheter deras sparmedel ska placeras i, exempelvis verksamheter som främjar miljö och hållbarhet. Utöver reglering har utvecklingen på fondmarknaden drivits på av att kunderna har efterfrågat en sådan transparens. Detta har skett samtidigt som branschen tagit egna initiativ för att öka transparensen.

Omfördelning av kapital sker också genom att privatpersoner och företag sätter in pengar på inlåningskonton hos bankerna, som i sin tur ger krediter till privatpersoner och företag. Eftersom krediter till företag vanligen syftar till att företagen ska finansiera sin verksamhet och göra investeringar av olika slag kan ändamålet med krediten, tillgången till krediter och kreditgivarens kravställande i anslutning till krediten spela roll för en positiv alternativt negativ påverkan ur ett miljö- och hållbarhetsperspektiv.

¹ Carney, "Mark Carney: Breaking the tragedy of the horizon – climate change and financial stability". 2015

Figur 1. Illustration av den integrerade synen på ekonomi, samhälle och miljö.

Lite om begreppet hållbarhet

Hållbar utveckling och hållbarhet är båda begrepp som ändrat betydelse med åren. En av de första definitionerna som också kom att bli en vedertagen definition i många år, var den som Brundtlandkommissionen presenterade år 1987:

*"Hållbar utveckling är utveckling som möter dagens behov utan att kompromissa med möjligheten för framtida generationer att möta deras behov"*²

Definitionen utvecklades med åren och började fokusera mer på kopplingen till och integrationen mellan ekonomisk utveckling, samhälle och miljö³. På Rio+20 konferensen⁴ 2012, anordnad av FN, konstaterades att en integrerad syn på ekonomi, samhälle och miljö är en förutsättning för hållbar utveckling i framtiden. Denna utveckling av begreppet hållbarhet förstås som att en välmående planet alltså är en förutsättning för en hållbar, social och ekonomisk utveckling.⁵

Se Figur 1.

² Brundtland, "Common future: Report of the World Commission on Environment and Development". 1987, 41

³ Sachs, "The age of sustainable development". 2015

⁴ Rio+20 konferensen är en konferens i hållbarhet som arrangerades för 3:e gången av FN 2012. Rio+20 var en utav två uppföljningar av den ursprungliga konferensen i Rio de Janeiro 1992. Den andra hölls i Johannesburg under 2002. (Rockström & Klum, "Big World Small Planet: Välfärd inom planetens gränser". 2015)

⁵ Rockström & Klum, "Big World Small Planet: Välfärd inom planetens gränser". 2015

Genomförande av undersökningen

INLEDNING

FI har genomfört en undersökning av nio utvalda banker⁶ och deras interna regler⁷ om kreditgivning till företag utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv.

SYFTE

Syftet med undersökningen har varit att kartlägga bankernas interna regler för kreditgivning till företag samt vid behov föreslå åtgärder i enlighet med regeringens uppdrag.

URVAL

Urvalet för undersökningen har varit nio banker. FI har som utgångspunkt valt att inkludera de svenska banker vars sammanlagda företagsutlåning i Sverige utgör majoriteten av den totala företagsutlåningen.

FI bedömer att urvalet utgör ett tillräckligt underlag för att undersökningen ska ge relevant resultat.

METOD

Undersökningen har i linje med regeringens uppdrag varit avgränsad till vad som går att utläsa av de interna reglerna.

FI har analyserat följande material:

- Bankernas interna regler som styr kreditgivning till företag, samt andra interna regler som enligt bankernas egen bedömning berör kreditgivning till företag utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv.
- Bankernas beskrivningar av sin kreditgivning till företag utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv.

Utöver detta har FI gjort en genomgång av de rättsliga förutsättningarna som är relevanta för regeringens uppdrag och återrapporteringen till regeringen.

ANSATS

För att kunna redovisa bankernas interna regler för kreditgivning till företag utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv, har FI behövt

⁶ De kreditinstitut som ingår i urvalet är Nordea Bank AB, Skandinaviska Enskilda Banken AB, Swedbank AB, Svenska Handelsbanken AB, Kommuninvest i Sverige AB, Aktiebolaget Svensk Exportkredit, Landshypotek Bank AB, Länsförsäkringar Bank AB och SBAB Bank AB. Kommuninvest i Sverige AB och Aktiebolaget Svenska Exportkredit är inte banker utan kreditmarknadsbolag. Dock kommer samtliga kreditinstitut i denna rapport benämnas banker.

⁷ Interna regler: policy- och styrdokument, riktlinjer, instruktioner eller andra skriftliga dokument genom vilka ett företag styr sin verksamhet. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut. (FFFS 2014:1)

formulera en syn på vad miljö- och hållbarhetsperspektiv i kreditgivning är för något. FI har för denna rapport valt en bred ansats utifrån hur regeringen har formulerat uppdraget. FI:s utgångspunkt i kartläggningen av bankernas interna regler har varit följande: Om bankerna i kreditgivningen till företag beaktar miljömässiga konsekvenser kopplade till krediten, kredittagaren eller kredittagarens verksamhet utifrån ett hållbarhetsperspektiv (se fakta ”Lite om begreppet hållbarhet” sid 5).

Rättsliga förutsättningar

INLEDNING

Som framgår i avsnittet ”Bakgrund” ska FI redovisa bankernas riktlinjer för kreditgivning till företag utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. 6 kap. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF) innehåller övergripande bestämmelser om hur banker ska bedriva sin rörelse. I 5 § samma kapitel finns en bestämmelse som anger att bankerna ska ha skriftliga interna riktlinjer och instruktioner (interna regler) i den omfattning som behövs för att styra rörelsen. Frågan är då om det kan anses finnas krav på att bankerna i sin kreditgivning, ska beakta ett miljö- och hållbarhetsperspektiv.

ÖVERGRIPANDE KRAV PÅ KREDITRISKHANTERING

En banks kreditgivning är i första hand reglerad utifrån risk. Därutöver finns konsumentskyddsaspekter att beakta, men dessa berörs inte i detta avsnitt. En bank ska enligt 6 kap. 2 § LBF identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med, och särskilt se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att bankens förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras (bankens riskhanteringssystem). Därutöver finns en uttrycklig bestämmelse i 8 kap. 1 § LBF som anger att banken innan den beviljar en kredit ska pröva risken för att de förpliktelser som följer av kreditavtalet inte kan fullgöras och att banken bara får bevilja krediten om förpliktelserna på goda grunder kan förväntas bli fullgjorda. Med kreditrisk avses i korthet risken att låntagaren inte kan betala tillbaka sitt lån vilket i förlängningen kan äventyra bankens soliditet.

När banken ska bedöma kredittagarens återbetalningsförmåga ska alla omständigheter av betydelse beaktas. Det innebär exempelvis att om kredittagaren ägnar sig åt verksamhet som kan få skadliga effekter på miljön och det i förlängningen kan medföra skadestånd eller andra kostnader som innebär en ökad risk för att kredittagaren inte kan fullgöra sina förpliktelser ska banken lägga sådana omständigheter till grund för bedömningen av kreditrisken. På samma sätt ska eventuella miljörisker förknippade med säkerheten till lånet beaktas. Den hänsyn som banken ska ta i detta avseende är alltså strikt affärsmässig och ålägger inte banken att beakta ytterligare miljö- eller hållbarhetsaspekter om sådana aspekter inte bedöms påverka återbetalningsförmågan hos kredittagaren eller värdet på eventuella säkerheter för lånet.

RYKTESRISK I KREDITGIVNINGEN

Som framgår ovan är det bara kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker och de risker som sorterar under dessa begrepp som anges särskilt i rörelsereglerna om riskhantering. Övriga risker som strategisk risk, systemrisk, legal risk och ryktesrisk utgör exempel på risker som omfattas av begreppet ”andra risker” i bestämmelsen. Ett grundläggande motiv bakom rörelsereglerna för banker är att upprätthålla förtroendet för den enskilda banken och bankmarknaden i stort. Risker som kan antas leda till ett minskat förtroende för banken, och i förlängningen en försämring av bankens värde, kallas ofta ryktesrisk. Ryktesrisk kan komma till direkt uttryck till exempel genom att ban-

ken förlorar kunder och samarbetspartners, förlorar personal och får svårigheter att attrahera personal. Beroende på arten av ryktesrisk kan banken även få svårt att finansiera sig på marknaden. I detta avseende är det mest relevant att uppmärksamma den ryktesrisk som kan uppstå i samband med kreditgivningen. En bank som finansierar verksamheter som är mer eller mindre tvivelaktiga ur ett miljö- och hållbarhetsperspektiv löper givetvis risken att kunderna och andra intressenter samt allmänheten i stort tappar förtroendet för banken. Den risken måste hanteras på sedvanligt sätt inom ramen för bankens riskhanteringssystem. På samma sätt som för alla andra risker så måste banken ha metoder för att fortlöpande värdera och upprätthålla ett kapital som är tillräckligt för att täcka arten och nivån på ryktesrisken för de fall risken materialiseras. Precis som för kreditrisk finns det därför inte i strikt mening några krav på att banken ska ta annat än affärsmässig hänsyn när ryktesrisken ska hanteras och kvantifieras utifrån de övergripande reglerna om riskhantering och intern kapitalutvärdering.

KRAV PÅ ETISKT AGERANDE

Det kan dock uppstå situationer där en banks agerande, utöver att ge upphov till ryktesrisk, utlöser tillämpningen av andra regler som gäller för verksamheten. FI:s allmänna råd om riktlinjer för hantering av etiska frågor anger att bankernas verksamhet ska bedrivas på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för banken och den finansiella marknaden upprätthålls och att verksamheten kan anses sund. Vidare framgår att en sund utveckling av verksamheten bland annat förutsätter att banken bedriver verksamheten på ett etiskt tillfredsställande sätt, vilket i sin tur förutsätter att den upprättar riktlinjer på detta område. Riktlinjerna bör bland annat innehålla handlingsregler ifråga om kreditgivning som syftar till att säkerställa att verksamheten vid varje tidpunkt bedrivs inom ramen för gällande regelverk och på ett etiskt godtagbart sätt.

De allmänna råden är baserade på regeln i 6 kap. 4 § LBF av vilken det framgår att en banks rörelse även i andra avseenden än till exempel vad som sägs om riskhantering ska drivas på ett sätt som är sunt ("sundhetsregeln"). Det grundläggande syftet med sundhetsregeln är att upprätthålla förtroendet för bankmarknaden⁸ genom att bankerna ska hålla en viss minimistandard i sin verksamhet. Exempelvis berör regeln överträdelser av olika typer av normer. Det kan gälla normer givna i form av lagar eller andra författningar, icke bindande regler givna av offentliga myndigheter, regler från privata organ som branschorganisationer eller liknande, eller etablerade moraliska eller etiska normer⁹. När en bank ska avgöra vad som är tillåtet på ett visst område ska den alltså se till de mer specialiserade lagbestämmelserna på området och de förtydligande förordningar och allmänna råd som kan vara utfärdade i anslutning till bestämmelsen. Det är detta material som ska vara vägledande för tolkningen av den aktuella bestämmelsen.¹⁰ Regeln tar alltså sikte på den enskilda bankens agerande, och inte kredittagarens. För att en banks agerande ska anses utgöra en överträdelse i det här sammanhanget måste det alltså vara fråga om normer som riktar sig mot banken i sin roll som kreditgivare. De nor-

⁸ Prop. 2002/03:139 s. 286.

⁹ Prop. 2002/03:139 s. 285.

¹⁰ Prop. 2002/03:139 s. 285.

mer som uteslutande riktar sig mot den verksamhet som banken finansierar kan alltså inte som utgångspunkt anses innebära att banken inte driver sin rörelse på ett sätt som är sunt.

SAMMANFATTNING

FI har inte några möjligheter att inom ramen för tillsynen kräva att bankerna ska vidta särskilda åtgärder för att främja ett miljö- och hållbarhetsperspektiv i sin kreditgivning utöver att leva upp till de lagstadgade kraven på riskhantering och sundhet. På motsvarande vis kan FI inte heller föreskriva om sådana skyldigheter eftersom de myndiganden som FI har till sitt förfogande utgår från de nu nämnda lagbestämmelserna och deras bakomliggande syften.

Bankernas interna regler för kreditgivning till företag

INLEDNING

Av bankernas interna regler framgår att samtliga nio banker som ingår i undersökningen på något sätt tar miljöperspektivet i beaktande vid kreditgivning till företag. Hur detta hanteras i de interna reglerna varierar dock mellan bankerna.

MILJÖRISK SOM EN DEL AV KREDITRISKEN

Samtliga banker med något undantag har interna regler som ger uttryck för att miljörisk, som en del av kreditrisken, ska bedömas vid kreditgivning till företag.

Enligt de interna reglerna ska bland annat lagar och regler på miljöområdet följas av den potentiella kredittagaren för att bankerna ska bevilja krediten. Det framgår också genomgående i de interna reglerna att bankerna i vissa situationer ska göra en mer ingående analys av miljöriskerna utöver efterlevnad av lagar och regler. Det kan till exempel vara fråga om att en potentiell kredittagare bedriver en verksamhet som hanterar giftigt avfall, att en potentiell kredittagare har förvärvat mark som eventuellt är förorenad och måste saneras, eller att en potentiell kredittagare driver en verksamhet som i dag är vinstgenererande men kanske inte är det i framtiden om samhällets syn på företagets verksamhet förändras. I dessa fall ska grundförutsättningarna för miljösituationen (inneboende miljörisk) i anslutning till kredittagaren analyseras, men också kredittagarens förmåga att hantera miljöriskerna. Kredittagarens förmåga att hantera miljörisker gäller såväl den hantering som minskar risken för att problem uppstår, som förmågan att hantera risken om den trots allt har materialiserats eller skulle komma att materialiseras.

FI har i detta sammanhang gjort bedömningen att det handlar om miljörisk som en del av kreditrisken och därmed inte en bedömning och hantering av miljörisken med utgångspunkt i hänsyn till de faktiska effekterna på miljön. Det är alltså fråga om en bedömning av miljörisken utifrån den ekonomiska aspekten, där en förhöjd miljörisk som en del av kreditrisken, kan leda till en dålig affär för banken. Om miljöriskerna materialiseras kan de ha negativ effekt på dels kredittagarens återbetalningsförmåga, dels på värdet av säkerheten kredittagaren ställt om det finns miljökomplikationer förknippade med den.

Det finns skillnader mellan bankerna i hur interna regler föreskriver att miljörisken som en del av kreditrisken ska beaktas. FI bedömer att skillnaderna huvudsakligen beror på att interna regler ska vara ändamålsenliga utifrån förutsättningarna och omständigheterna för respektive bank. Olika verksamhetsinriktningar eller grad av internationell verksamhet innebär att bankerna har olika aspekter att förhålla sig till i kreditgivningen. Som en konsekvens har bankerna olika omständigheter att ta hänsyn till när de utformar och beslutar om ändamålsenliga interna regler för kreditgivning till företag. Det är av stor vikt att de interna reglerna är ändamålsenliga och tar hänsyn till förutsättningarna för respektive bank. Detta kan exemplifieras med att en bank med omfattande internationell verksamhet sannolikt har en mer komplice-

rad miljöriskbild att ta hänsyn till i sina interna regler än en bank med i huvudsak nationell verksamhet.

MILJÖRISK – RYKTESRISK OCH ETISKT FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Det är inte endast miljörisken som affärsmässig del av kreditrisken som beaktas i bankernas interna regler om kreditgivning till företag. Flertalet av de undersökta bankerna har även i sina interna regler beaktat miljörisken i anslutning till ryktesrisk och etiskt förhållningssätt.

I de interna reglerna för flertalet banker går att utläsa att om miljörisken är av sådant slag att banken bedömer affären som oförenlig med bankens etiska värdegrund, att affären kan skada bankens anseende eller innebära för hög ryktesrisk, kan eller ska affären stoppas av det skälet. Detta även om banken skulle bedöma att miljörisken är hanterbar ur ett affärsmässigt perspektiv.

MILJÖ- OCH HÅLLBARHETSPERSPEKTIV I KREDITGIVNINGEN

FI har bland de större bankerna sett exempel på närings specifika interna regler med inriktning mot exempelvis skogsbruk, energi eller rederiverksamhet. Sådana interna regler tar sikte på att tydliggöra bankernas förhållningssätt för de specifika näringarna. Inte sällan behandlar bankerna i dessa interna regler viktiga och specifika miljö- och hållbarhetsaspekter för respektive näring som går utöver de legala krav som banken har att förhålla sig till i kreditgivningen. Det kan exempelvis framgå av de interna reglerna att banken i en kreditgivningssituation måste säkerställa att den potentiella kredittagaren driver sin verksamhet på ett sätt som är förenlig med miljönormer och internationella principer inom den specifika näringen, samt att kredittagaren på olika sätt tar hållbarhet i beaktande.

FI har i undersökningen också sett exempel på banker som har etablerat hållbarhetsråd eller liknande organ. I de fall hållbarhetsaspekten kan vara svår att bedöma, framgår det av de interna reglerna att dessa organ då kan ge stöd till verksamheten, i till exempel kreditgivningssituationer.

En av de större bankerna som har ingått i undersökningen uttrycker i sina interna regler att deras förhållningssätt till affärsmotparter, till exempel kredittagare som inte lever upp till bankens krav på exempelvis miljöhänsyn, är att försöka påverka för mer miljöhänsyn av motparten snarare än att avbryta affärsrelationen. Hur detta sker i praktiken framgår inte av de interna regler som FI tagit del av. Banken framhåller vidare uppfattningen att detta förhållningssätt skapar en större positiv förändring än att avbryta affärsrelationen. Dock så framhålls att om inte försöken att påverka i en positiv riktning visar sig verkningsfulla och att affärsmotparten inte gör de insatser som banken anser nödvändiga, kan affärsrelationen avbrytas som en sista åtgärd.

Det framgår också att i synnerhet de större bankerna, samt banker med internationell verksamhet, har anslutit sig till internationella initiativ och internationella principer såsom Global Compact, United Nations Environmental Programme Finance Initiative (UNEP FI), OECD Guidelines on Multinational Enterprises (dessa förklaras närmare i slutet av det här avsnittet).

Beroende på hur bankerna har infört och tillämpar sådana principer i sin kreditgivning, kan principerna innebära olika grad av påverkan på kreditgivningen ur ett miljö och hållbarhetsperspektiv.

Två av de större bankerna i undersökningen är även med i Equator Principles (EP). EP är ett internationellt initiativ som erbjuder ett riskhanteringsramverk som medlemmarna åtar sig att använda vid utvärdering av kredittagaren och bedömning av ändamålet med krediten. Syftet med EP är att främja ansvarsfull finansiering. Krediten ska inte beviljas om inte kraven som EP:s ramverk ställer upp följs av kredittagaren. För de fåtal banker i undersökningen som är med i EP är det dock endast en liten del av den totala utlåningen till företag som passerar genom EP:s riskramverk. Detta på grund av de kriterier som EP har etablerat för vilka affärer som ramverket omfattar. (EP förklaras närmare i slutet av det här avsnittet)

Utifrån den ansats FI valt att ha i denna rapport, på vad miljö och hållbarhet i kreditgivningen är, kan FI se skillnader mellan hur bankerna i undersökningen har valt att beakta miljö- och hållbarhetsperspektivet. Det är i synnerhet i de större bankerna tillsammans med en mindre bank, där samtliga har en väsentlig internationell verksamhet, som miljö- och hållbarhetsperspektivet kommer till uttryck i interna regler på ett mer omfattande och detaljerat sett relativt övriga banker i gruppen. Detta gäller såväl omfattningen av som innehållet i de interna reglerna samt den ambitionsnivå som bankerna uttrycker för att i sin kreditgivning bidra utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. Det är också samma krets av banker som i större grad har anslutit sig till internationella initiativ och principer.

Även om de större bankerna gemensamt skiljer sig från de mindre, så finns skillnader inom gruppen av större banker. Skillnaderna gäller bland annat omfattning och detaljeringsgrad i hur miljö- och hållbarhetsperspektiv kommer till uttryck i interna regler. Dessa skillnader tycks dock inte kunna förklaras av annat än olika ambitionsnivå när det gäller ett miljö- och hållbarhetsperspektiv i kreditgivningen.

De mindre bankerna i undersökningen, som inte har någon omfattande internationell verksamhet stannar i högre grad vid att miljöperspektivet förekommer huvudsakligen dels som miljörisk som en del av kreditrisken, och dels i ett anseendesammanhang.

MILJÖ- OCH HÅLLBARHETSPERSPEKTIV I UTFORMNINGEN AV LÅNEPRODUKTER

I undersökningen har det framkommit att två mindre banker erbjuder låneprodukter som syftar till att uppmuntra miljömässigt hållbart företagande. På grund av den metod FI valt för undersökningen kan FI inte utesluta att det finns fler banker i urvalet som erbjuder låneprodukter som utformats utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv.

I det ena fallet är det fråga om en kredit som den potentiella kredittagaren kan ansöka om för att finansiera energi- och/eller miljöförbättrande åtgärder. Produktvillkoren är förknippade med förmånligare villkor, som lägre ränta, än vad banken skulle erbjuda vid motsvarande kreditgivning med ett annat ändamål. Enligt informationen FI tagit del av har banken som ambition att sätta upp mål för försäljningen av dessa lån, som en del i bankens arbete med ett miljöperspektiv och i syfte att påverka miljön i en positiv riktning. Vid tiden för FI:s undersökning hade banken ännu inte satt målet.

I det andra fallet handlar det om en så kallad grön obligation. Banken lånar då ut de medel som obligationen inbringrar till ändamål som uppfyller de miljö- och hållbarhetskrav som banken satt upp. Kraven tar sikte på de positiva miljöeffekter som kredittagaren ska uppnå med den investering som lånet ska användas till.

Global Compact

Global Compact är ett globalt initiativ för hållbart företagande. Initiativet drivs av Förenta Nationerna (FN) sedan 1999 och omfattar i dag över 7 000 företag från fler än 140 länder. Initiativet har skapat tio globala principer för mänskliga rättigheter, arbetsrättsliga frågor, miljö och korruption inom företagande. Tre av dessa principer berör miljöfrågor som exempelvis att företagens ansvarstagande för miljö ska främjas och uppmuntras. Global Compact:s mål är även att ta en strategisk position för större sociala mål.¹¹

United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI)

UNEP FI är ett globalt partnerskap mellan United Nations Environment Programme (UNEP) och den finansiella sektorn. Partnerskapet skapades år 1992 efter miljö- och utvecklingskonferensen i Rio de Janeiro samma år. UNEP FI är en plattform för att knyta ihop Förenta Nationerna med den finansiella sektorn. Initiativets mål är att bidra till en systematisk förändring inom den finansiella sektorn för att på så sätt kunna främja utvecklingen av en mer hållbar värld. För att uppnå målet om en mer hållbar värld och världsekonomi anser FN att ett hållbart finansiellt system är en förutsättning. UNEP FI arbetar med att förstå hur klimatförändringar, miljö och sociala faktorer påverkar den finansiella sektorn.¹²

Equator Principles (EP)

Equator Principles är ett ramverk för riskhantering av miljö- och sociala risker för finansiella institut. Ramverket hjälper till att identifiera, bedöma och hantera risker i olika kreditgivningsprojekt. EP går att tillämpa på finansiella produkter, så som projektfinansiering. Ramverkets uppgift är att ge nödvändiga verktyg för riskanalys vid kreditgivning. Ramverket utgör därigenom en minimistandard för kravställning på kredittagare. I dag har EP 81 finansiella institut från 36 olika länder som medlemmar. EP har på senare tid fått större uppmärksamhet i den finansiella sektorn eftersom ramverket hjälper institut att praktiskt applicera hållbarhet i deras kreditgivning.¹³

I principerna kan man läsa: *"Vi, Equator Principles finansinstitut, har antagit Principerna för att säkerställa att projekten vi finansierar och ger rådgivning om utvecklas på ett sätt som är socialt ansvarstagande och speglar sund miljöriskhantering. Vi erkänner vikten av klimatförändringar, biologisk mångfald och mänskliga rättigheter, och tror negativa effekter som projekt kan ha på ekosystem, samhällen och klimatet bör undvikas där så är möjligt. Om*

¹¹ UN Global Compact, "What is Global Compact". 2015; UN Global Compact, "The Ten Principles of the UN Global Compact" 2015b; UN Global Compact, 2012

¹² UNEP FI, "About". 2015

¹³ Equator Principles, "About EP". 2015; Equator Principles, "Equator Principles III". 2015

dessa effekter är oundvikliga bör de minimeras, mildras, och/eller kompenseras¹⁴.

OECD Guidelines on Multinational Enterprises

OECD:s riktlinjer för multinationella företag består av rekommendationer från 44 OECD-länders regeringar för hur multinationella företag ska sköta sina verksamheter på ett ansvarsfullt sätt. OECD:s riktlinjer innehåller principer som är skapade utifrån globala lagar och internationellt erkända standarder. Målet med riktlinjerna är att multinationella företags verksamheter ska vara i linje med landets regeringspolitik samt främja hållbar utveckling. Riktlinjerna uppmuntrar företag att i sina bedömningar ta med behovet av att skydda miljön, folkhälsan och säkerheten när de planerar verksamheten, för att kunna bidra till att nå det större målet om hållbar utveckling.¹⁵

¹⁴ Equator Principles, "Equator Principles III". s.2. 2015

¹⁵ United Nations Global Compact, "The UN Global Compact and the OECD Guidelines for Multinational Enterprises: Complementarity and Distinctions". 2012; OECD, "Multinational Enterprises Guidelines". 2015

Vägen framåt

UTGÅNGPUNKT FÖR FRAMTIDA ARBETE

De lagstadgade kraven när det gäller miljöperspektiv i kreditgivning till företag stannar vid att bankerna ska väga in de affärsmässiga aspekterna av miljörisken i kreditbedömningen, samt att hantera den ryktesrisk som miljörisk kan medföra. Det FI sett i den nu genomförda undersökningen visar att bankerna beaktar de lagstadgade kraven i sina interna regler.

Man kan argumentera för att positiva effekter på miljön sannolikt uppnås genom att bankerna följer lagkraven. Genom ett fokus på miljörisker, kan banker påverka mindre hållbara företag att bli mer hållbara. Om en effektiv hantering av miljörisk är en förutsättning för att kunna få kredit, kan det alltså leda till att bankerna i och med detta påverkar företagen att vidta åtgärder så att en positiv miljöeffekt uppnås. Således kan miljö- och hållbarhetsperspektivet gagnas av att bankerna analyserar och bedömer miljörisken i samband med kreditgivningen till företag, utan att miljöhänsyn egentligen är det huvudsakliga skälet till att de positiva miljöeffekterna uppnås.

På samma sätt kan man argumentera för att bankernas hantering av ryktesrisk kan påverka miljön i positiv riktning. Ryktesrisken är bland annat beroende av media och allmänhetens uppfattning om vad som är negativt ur ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. Ju mer kritiskt inställd allmänheten eventuellt blir till miljörisker, desto mer utvecklad kommer styrningen av kreditgivningen behöva bli för att bankerna ska kunna anses ha en ändamålsenlig hantering av ryktesrisken. Bankerna kan behöva anpassa utbudet och prissättningen av krediter, samt ställa höga krav på kredittagaren vid kreditgivning till verksamheter med förhöjda miljörisker. Sådan hantering av ryktesrisk kan därför leda till positiva effekter på miljön.

Utöver att beakta lagens krav på området framstår det enligt vad FI kan utläsa av de interna reglerna som att många av bankerna väger in miljö- och hållbarhetsperspektivet i högre grad än vad lagen kräver. Genom olika självpåtagna initiativ, till exempel genom att följa internationellt accepterade principer, eller genom att ansluta sig till internationella initiativ och standarder, gör flera banker ansträngningar för att anpassa kreditgivningen så att den i större utsträckning beaktar miljö- och hållbarhetsperspektivet. I de interna reglerna är det inte sällan fråga om att bankerna uttrycker sig i termer av att hänsyn ska tas till, eller bankerna ska beakta, till exempel Global Compacts principer. Men vilken effekt sådana bestämmelser i interna regler har på affärsbesluten i kreditgivningsprocessen är dock inte alltid tydligt.

FI vill också framhålla att bankerna i det material som FI tagit del av, ger uttryck för att deras arbete och ambitionsnivå inom miljö och hållbarhet kommer öka i omfattning. FI har bland annat tagit del av långt gångna men ännu inte antagna interna regler samt beskrivningar från bankerna i vilka det framgår att bankernas positioner i avseendet miljö och hållbarhet flyttas framåt.

FRAMTIDA ARBETE

Det som framkommit i FI:s undersökning är att bankerna i sina interna regler beaktar miljö- och hållbarhetsperspektivet i kreditgivningen i större utsträckning än vad lagen kräver. Vidare bedömer FI att bankernas arbete på det här området sannolikt kommer öka i omfattning. För att påskynda utvecklingen behövs emellertid ytterligare åtgärder övervägas.

FI är dock inte av uppfattningen att det är lämpligt att närmare reglera kreditgivningen när det gäller ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. Regleringen tar i dagsläget sikte på att bankerna ska hantera sina risker och att kreditbedömningen ska innefatta de ekonomiska aspekter som påverkar kreditrisken. Bedömningen av risken ska reflekteras i prissättningen av krediten. Nivån på kreditrisken bestämmer också det kapital bankerna ska hålla för att täcka sina risker. Korrekt bedömd kreditrisk, korrekt prissatta krediter och rätt kapital i förhållande till riskerna ger bankerna förmåga att fullgöra sina förpliktelser vilket är en förutsättning för ett stabilt finansiellt system. Utöver vad som ska göras redan i dag för att hantera miljörisken, anser FI inte att andra aspekter än de ekonomiska ska vägas in i bedömning av kreditrisken. Sådana andra aspekter är exempelvis ett utökat miljö- och hållbarhetsperspektiv. Detta är också utgångspunkten i Baselprinciperna¹⁶ för effektiv banktillsyn.

I stället för att reglera, anser FI att det är mycket viktigt att bankerna blir mer öppna när det gäller miljö- och hållbarhetsperspektivet i sin kreditgivning. Antingen som en del i den information som bankerna redan i dag presenterar, exempelvis i hållbarhetsredovisningen, eller på annat sätt som gör att kunder, investerare, motparter och andra intressenter kan bilda sig en uppfattning om vilken ambitionsnivå banken har och hur banken faktiskt beaktar miljö- och hållbarhetsperspektivet i sin kreditgivning. Bankerna bör sträva efter att informationen om miljö- och hållbarhetsperspektivet i kreditgivningen är enkel, tydlig och lättillgänglig samt möjliggör jämförbarhet mellan banker.

Ett exempel, som FI nämner i inledningen av rapporten, där transparens har bidragit till en positiv utveckling av ett miljö- och hållbarhetsperspektiv är inom fondmarknaden. Där kan kunderna fatta beslut om vad deras investerade medel används till. Kunder som vill investera i fonder som placerar kapitalet i ändamål som främjar miljö och hållbarhet har möjlighet till det. I takt med att investerare och konsumenter blir mer medvetna om vikten av hållbar utveckling kan verksamheter som bidrar till hållbarhet främjas. På samma sätt anser FI att transparens när det gäller bankernas kreditgivning stärker bankkundernas och investerarnas ställning. Kunder och investerare har då möjlighet att väga in bankernas miljö- och hållbarhetsperspektiv i kreditgivningen när de ska fatta beslut om vilken bank de vill vara kund hos eller investera i.

Transparens är en betydelsefull drivkraft för förändring och kan i detta sammanhang skapa ytterligare incitament för bankerna att fortsätta öka omfattningen och ambitionen i sitt arbete inom miljö och hållbar-

¹⁶ Bank of International Settlement, "Core Principles for Effective Banking Supervision". 2012

het. Ökad transparens skulle därför kunna tjäna ett syfte i att främja ett hållbarhetsperspektiv även inom kreditgivning.

Branschinitiativ har varit en bidragande faktor till utvecklingen av fondmarknaden. FI:s hållning är att branschinitiativ även är det önskvärda tillvägagångssättet för att uppnå ökad transparens för bankernas kreditgivning till företag. Ett skäl är att branschinitiativ i detta sammanhang snabbt och effektivt kan åstadkomma förändring. Samtidigt skulle branschinitiativ ge utrymme för en fortsatt kontinuerlig anpassning och utveckling, vilket kan vara nödvändigt givet att synen på hållbarhet ständigt utvecklas i takt med nyvunnen kunskap om vad som krävs för att uppnå en långsiktigt hållbar utveckling.

Om branschinitiativ med tiden skulle utebli eller inte vara tillräckliga, anser FI att reglering kan komma att behöva övervägas. Som FI har redogjort för i avsnittet om de rättsliga förutsättningarna så finns inte möjlighet för FI att utfärda sådan reglering. Det skulle i ett sådant fall vara regeringens sak att överväga hur frågan om reglering ska tas vidare.

Referenser

Bank of International Settlement (BIS), “Core Principles for Effective Banking Supervision”. 2012 <http://www.bis.org/publ/bcbs230.pdf> (2015-11-20)

Brundtland, Gro Harlem and World Commission on Environment and development. “Common future: Report of the World Commission on Environment and Development”. 1987 Oxford: Oxford University

Carney, Mark. “Mark Carney: Breaking the tragedy of the horizon – climate change and financial stability”. 2015-09-29
<http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/speeches/2015/speech844.pdf> (2015-11-09)

Equator Principles, “About EP”. 2015 <http://equator-principles.com/index.php/about-ep> (2015-11-05)

Equator Principles, “Equator Principles III”. 2015
http://equator-principles.com/resources/equator_principles_III.pdf (2015-11-10)

Financial Stability Board, “FSB proposes creation of disclosure task force on climate-related risks”. 2015
<http://www.financialstabilityboard.org/wpcontent/uploads/20151106-Climature-change-Press-Release.pdf> (2015-11-09)

G20, “About G20”, 2015 <https://g20.org/about-g20/> (2015-11-09)

OECD, ”Multinational Enterprises Guidelines”. 2015
<http://www.oecd.org/daf/inv/mne/MNEguidelinesSVENSKA.pdf> (2015-11-05)

Rockström, Johan. Klum, Mattias. “Big World Small Planet: Välfärd inom planetens gränser”. 2015 Stockholm: Max Ström

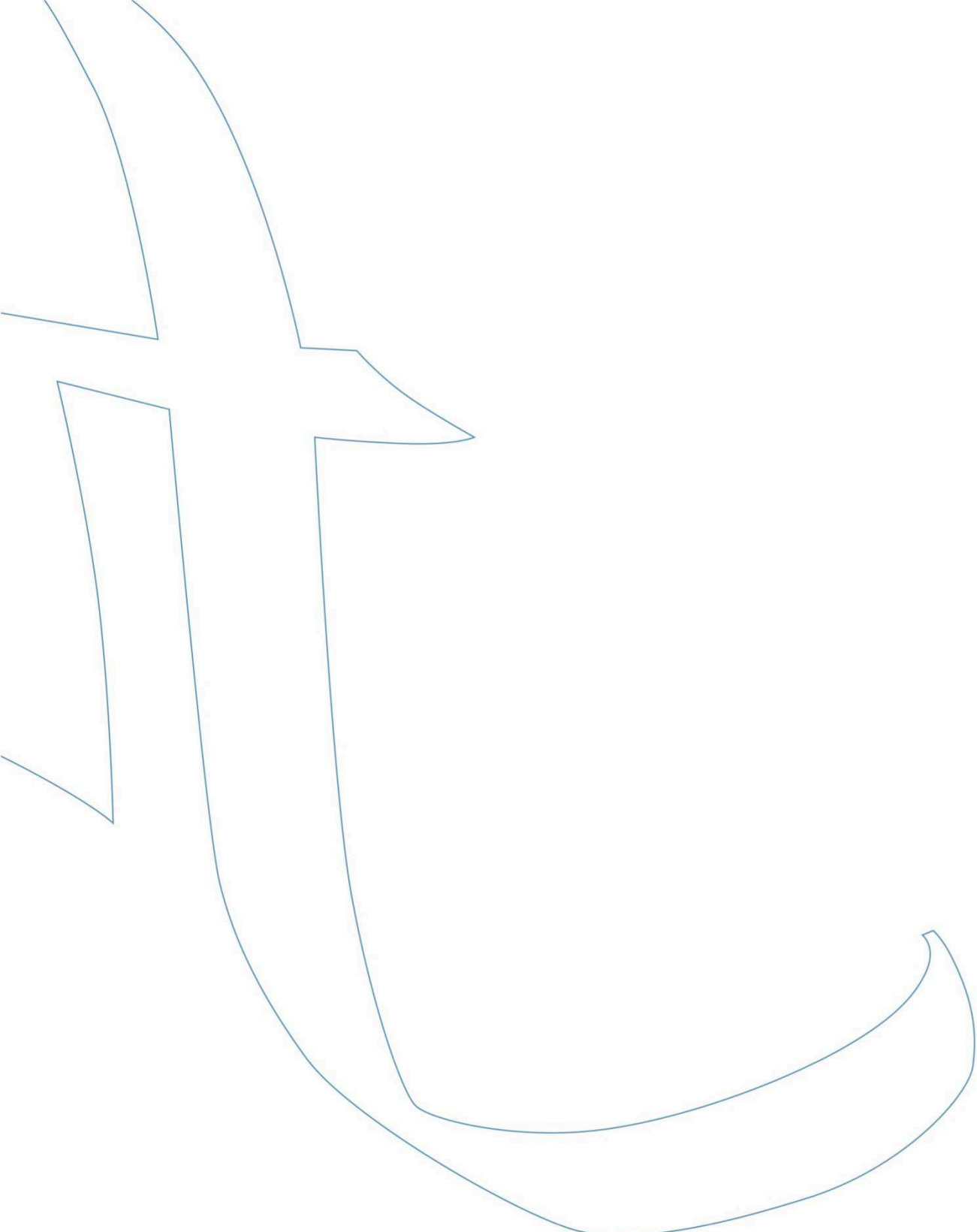
Sachs, Jeffrey. D. “The age of sustainable development”. 2015, New York: Columbia University Press

United Nations Environment Programme Finance Initiative, ”About”. 2015 <http://www.unepfi.org/about/> (2015-11-05)

United Nations Global Compact, “The Ten Principles of the UN Global Compact”. 2015 <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles> (2015-11-05)

United Nations Global Compact, “What is Global Compact”. 2015
<https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission> (2015-11-05)

United Nations Global Compact, “The UN Global Compact and the OECD Guidelines for Multinational Enterprises: Complementarity and Distinctions”. 2012
https://www.unglobalcompact.org/docs/about_the_gc/UNGC_OECD_Guidelines.pdf (2015-11-05)

Finansinspektionen
Box 7821, 103 97 Stockholm
Besöksadress Brunnsgatan 3
Telefon 08-787 80 00
Fax 08-24 13 35
finansinspektionen@fi.se

www.fi.se